

Ryzyko związane z transportem, magazynowaniem i odpylaniem biomasy, węgla brunatnego, koksu i innych materiałów sypkich.

dr hab. inż. Andrzej Wolff
mgr Bartosz Wolff

Tessa Wolff i Synowie sp.j.
Atex Wolff i Wspólnicy sp.j.

Techniczne i organizacyjne środki ochrony przed zagrożeniem wybuchem wywołanym obecnością palnych i wybuchowych proszków i pyłów :

- I. Wstępna Ochrona przed Wybuchem => ogranicza** możliwość powstawania wybuchu (poprzez nowoczesny projekt instalacji, bezpieczną technologię, wysoką jakość sterowań, odpowiednie procedury obsługi instalacji, szkolenia pracowników, ograniczenie źródeł zapłonu) **ale nie eliminuje** zagrożenia całkowicie i nie zabezpiecza instalacji produkcyjnych przed skutkami ewentualnego wybuchu.
- II. Konstruktywna Ochrona przed Wybuchem => ogranicza** skutki możliwego wybuchu (poprzez odpowietrzenie wybuchu) lub **nie dopuszcza** do powstania wybuchu (tłumienie wybuchu).
Zabezpieczenia te w połączeniu z odsprzęganiem (odcięciem) aparatu zagrożonego wybuchem od reszty instalacji sprowadzają skutki wybuchu do poziomu bezpiecznego dla pracujących ludzi i otoczenia.

Rozwiązania te są zdefiniowane przez prawo europejskie i prawo polskie.

Aparaty i instalacje procesowe jako źródła zagrożenia wybuchem w przemyśle (jako całość):

	%
silosy (magazynowanie)	20
instalacje odpylające	17
instalacje mielące	13
instalacje transportujące	10
Razem:	60
suszarnie	8
instalacje dopalające	5
instalacje mieszania	5
polerowanie i szlifowanie	5
przesiewanie	3
Inne	16
Razem:	100

Zagrożenie wybuchem wywołane obecnością palnych i wybuchowych pyłów:

	%
pył i wióra drzewne	30
produkty spożywcze	24
pył węglowy	9
produkty chemiczne	11
tworzywa sztuczne	12
metale	14

Pytanie: czy pracujące i aktualnie budowane instalacje, np. biomasy dla potrzeb energetyki, biorą to pod uwagę w dostatecznym stopniu ?

DGW g/m3	Kst bar m/s	Pmax bar	MIE mJ	Grupa wybuch.

A. Raport BIA (Brenn- und Explosionskenngrößen von Stäuben)

wióry/pył drzewny	30	132-144	8-9	-	St1
pył drzewny (mielenie)	30-60	56-200	8-10	-	St1 (St2)
ziarno (pył z filtra)	125	131	9,2	-	St1
węgiel kamienny	60	60-115	7-9	-	St1
węgiel brunatny	30-60	100-176	7-10	-	St1
koks naftowy	15-250	40-120	6-8	-	St1

B. Kopalnia Barbara (raporty)

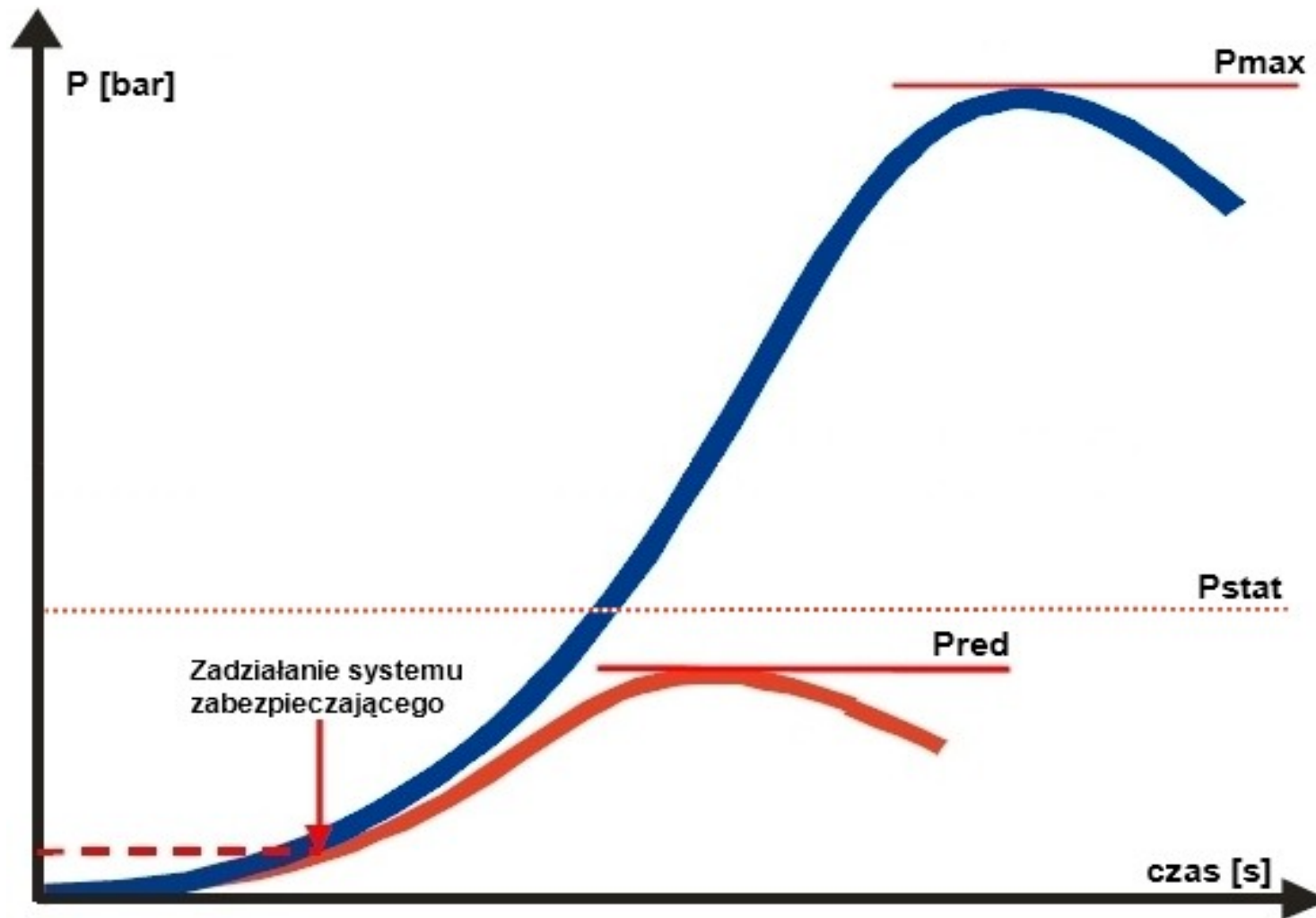
pelety drzewa	24	108	4,3	30	St1
pelety słomy	48	107	5,4	25	St1
pelety śruty rzepakowej	36	132	4,8	50	St1
brykiety słoma jasna	140	89	8,9	165-215	
brykiety słomy ciemnej	150	83	8,3	360-420	
węgiel brunatny	20-30	139	6,7	82,5	St1

Zadanie systemu zabezpieczającego przed skutkami wybuchu:

„obniżyć maksymalnie szybko (czas poniżej 0,1 sek) ciśnienie wybuchu P_{max} do poziomu zredukowanego $P_{red} < P_{stat}$ (= odporność aparatu)”.

Realizowane to jest, w ramach Konstruktywnej Ochrony przed Wybuchem, przy pomocy następujących technik:

- **odciążanie wybuchu** na aparacie procesowym przy pomocy paneli odciążających (okrągłe, prostokątne)
- **tłumienie wybuchu** przy pomocy butli z proszkiem tłumiącym (kluczowa jest identyfikacja początku wybuchu)
- **odsprężanie (odcięcie, izolacja)** aparatu zagrożonego wybuchem od reszty instalacji procesowej tak by uniemożliwić przeniesienie się wybuchu na resztę instalacji i potencjalnie na jej otoczenie

P_{max} – maksymalne ciśnienie wybuchu w aparacie, P_{red} – zredukowane ciśnienie wybuchu, P_{stat} – wytrzymałość konstrukcyjna chronionego aparatu.
Warunek konieczny: **$P_{red} < P_{stat}$** .

I. Odciażanie (odpowietrzenie) wybuchu przy pomocy paneli

Zalety:

- relatywnie niskie koszty zakupu i instalacji paneli
- zastosowanie dla cieczy, par, gazów, mgieł, proszków i pyłów
- maksymalna dopuszczalna wartość stałej Kst do 350 bar m/sec
- możliwość pracy w warunkach podciśnienia roboczego
- typowa wartość ciśnienia rozerwania panelu: 0,1 bar g

Efekty uboczne odciażania wybuchu:

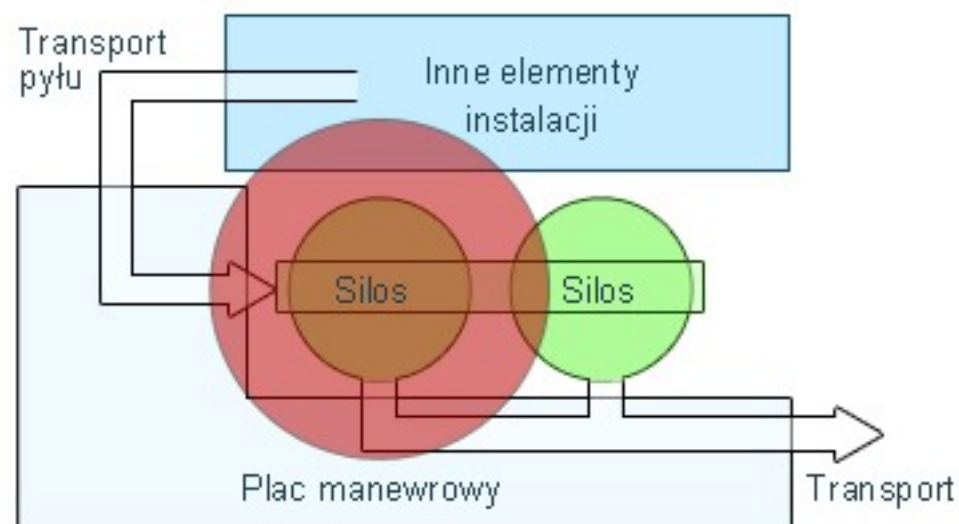
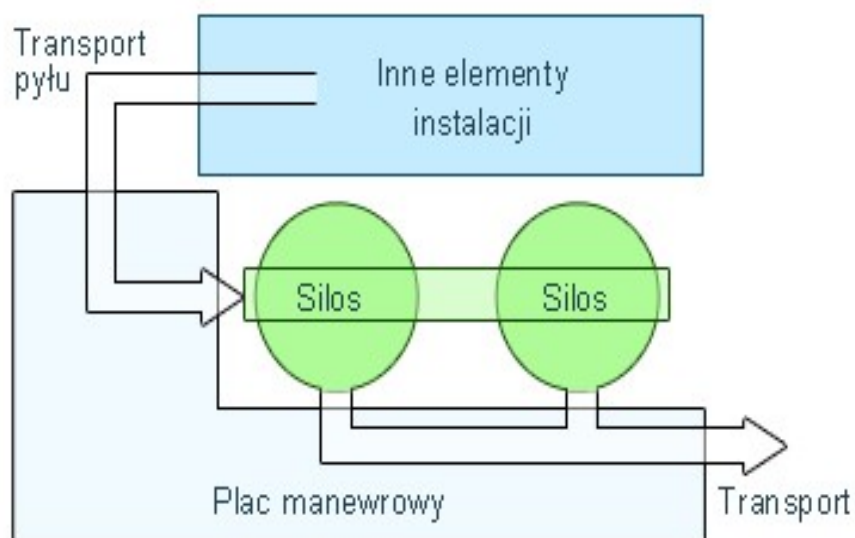
- konieczność wyprowadzenia wybuchu (ciśnienie, płomień, cząstki spalone, niespalone, palące się) do atmosfery
- brak możliwości stosowania w przypadku substancji toksycznych oraz toksycznych produktów spalania
- możliwość pojawienia się podciśnienia w aparacie (zagrożenie implozją)
- **konieczne jest określenie stref zagrożenia wybuchem i szczególnych wymagań dotyczących dostępu i przebywania w strefie !!!**

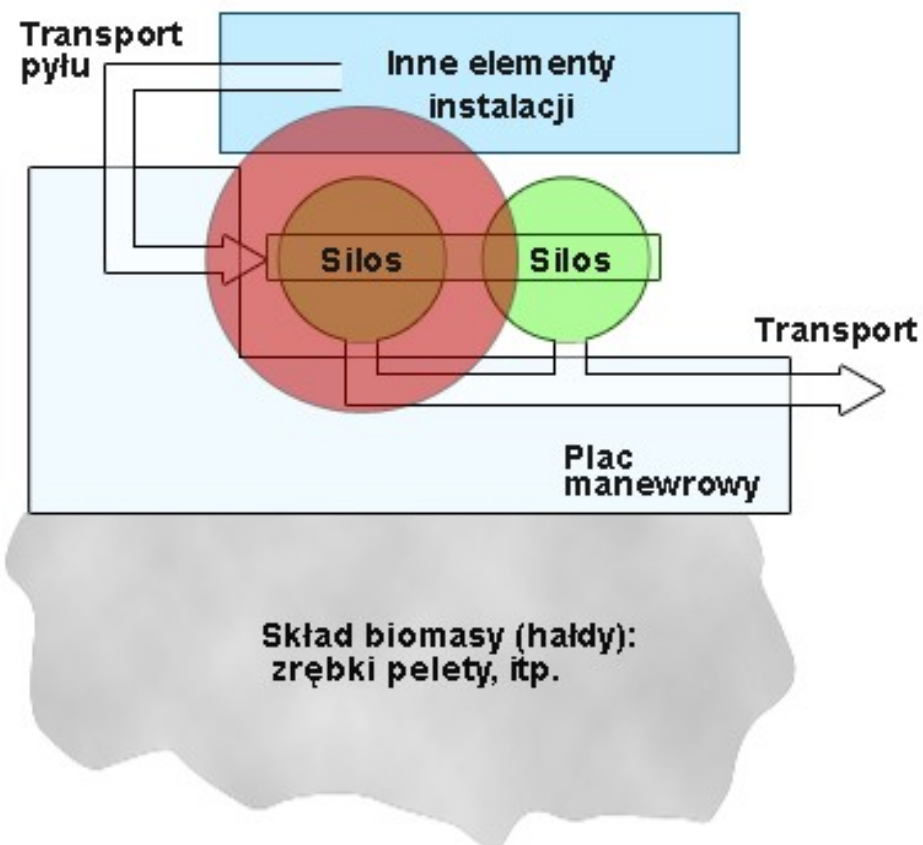

**Magazynowania w silosach jako element instalacji procesowej.
Przykładowy schemat blokowy instalacji przyjęcia pelet biomasy,
mielenia, transportu, magazynowania i transportu z silosów do
kotłów w celu spalania.**

**Możliwy zasięg fali ciśnienia i
płomienia wybuchu:**

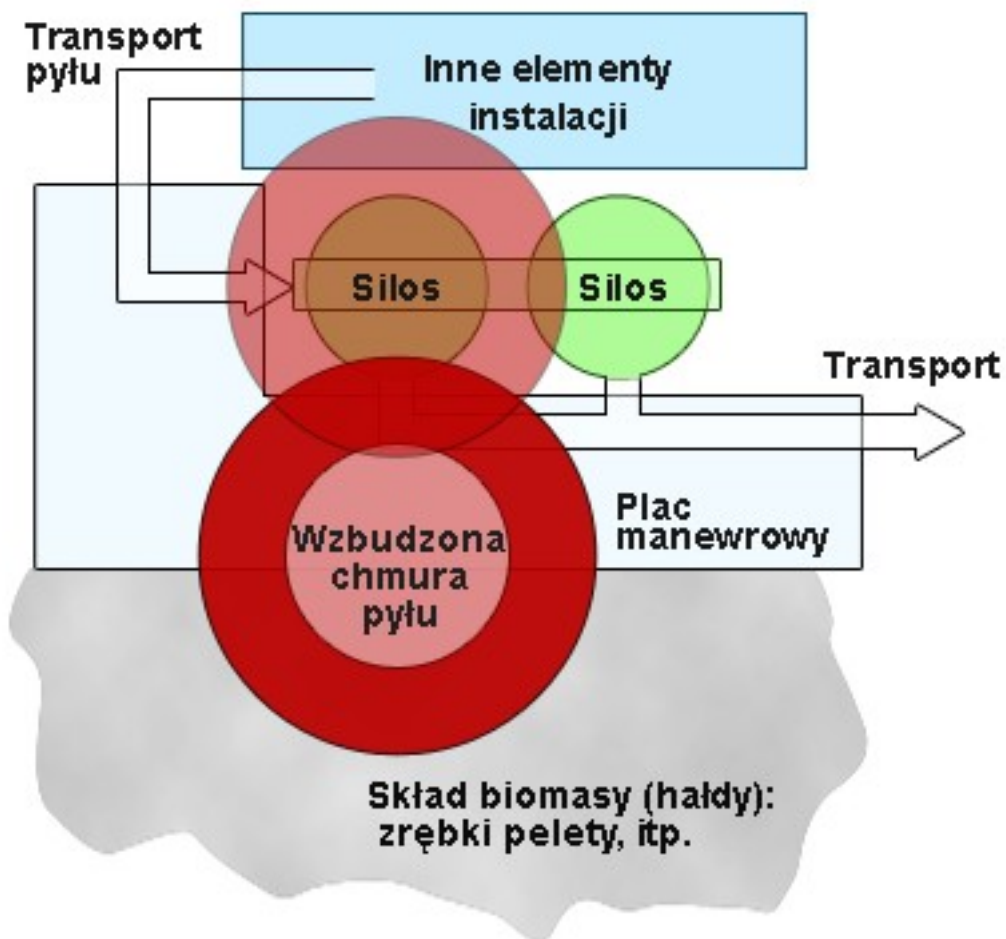

**Jak się przed tym zagrożeniem ochronić ? Nie jest to proste, szczególnie
w sytuacji gdy składowanie biomasy znajduje się na placu obok placu
manewrowego i samej instalacji ...**

**Jak się przed tym zagrożeniem
ochronić ?**

Wzbudzona chmura pyłów, wywołana falą ognia i ciśnienia z odciążenia wybuchu, może doprowadzić do wtórnego wybuchu (detonacja) o dużo większym zasięgu zniszczeń

Możliwe rozwiązania techniczne i zagrożenia:

A1: odciążanie silosu od góry

wady: odciążenie wybuchu zagraża pracownikom (okresowy przegląd, remonty na dachu), zagraża układowi zasilania, możliwe skażenie środowiska

zalety: umożliwia wykorzystanie objętości roboczej silosu, tanie rozwiązanie

A2: odciążanie silosu z boku

wady: odciążenie wybuchu zagraża sąsiednim aparatom i innym obiektom oraz samochodom/ludziom na placu manewrowym (fala wybuchu), ogranicza wykorzystanie objętości silosu, możliwe jest skażenie środowiska j.w.

zalety: tanie rozwiązanie

B: tłumienie wybuchu w silosie (butle HRD)

wady: ograniczone wykorzystanie objętości roboczej silosu (80%), rozwiązanie droższe, zastosowania dla silosów o pojemności do 1000 m³.

zalety: zasadniczo wyższy poziom bezpieczeństwa, brak wad odciążenia (wyżej)

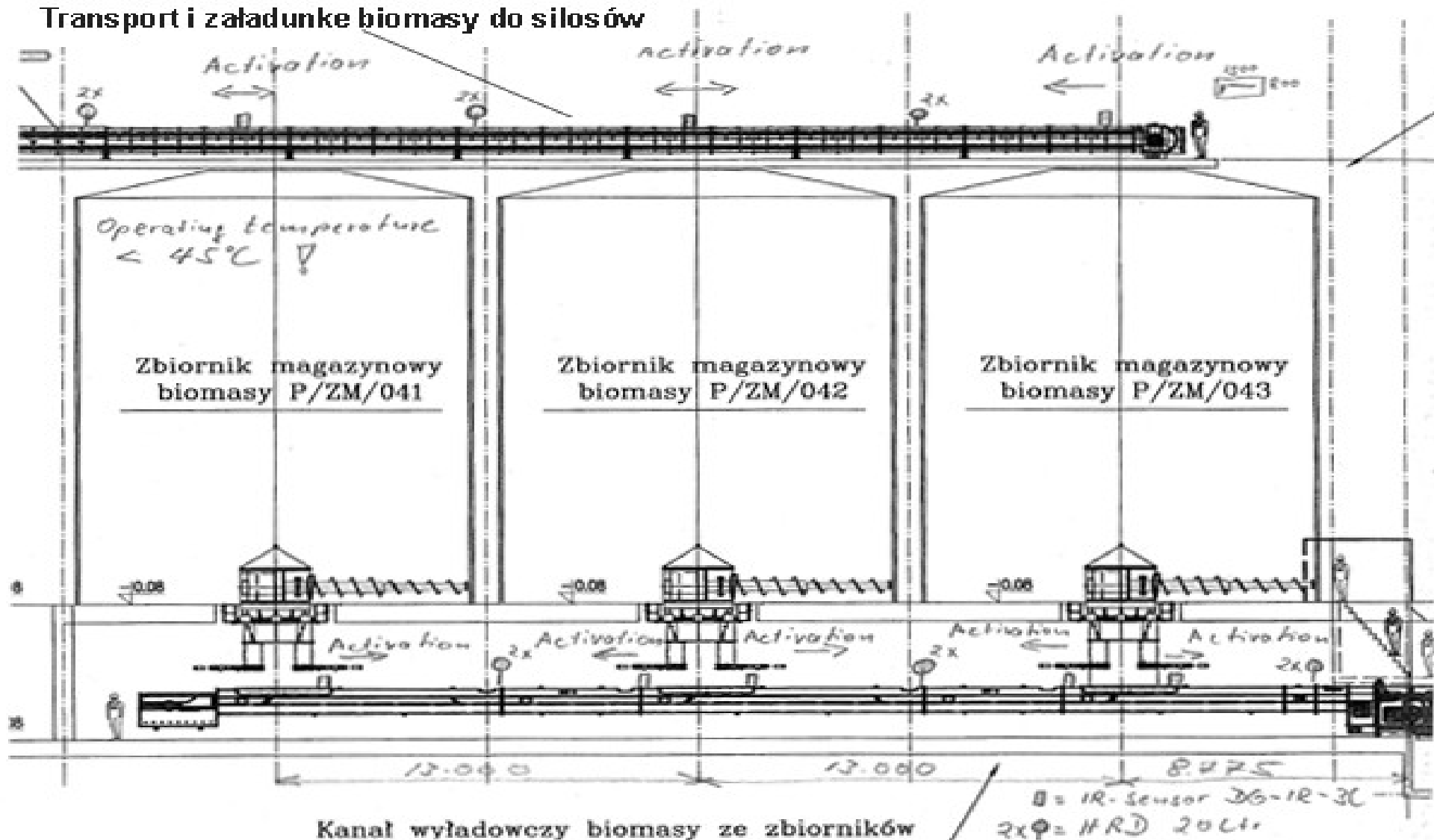
C: odsprężanie wybuchu na zasilaniu/opróżnianiu silosów w celu odcięcia od reszty instalacji

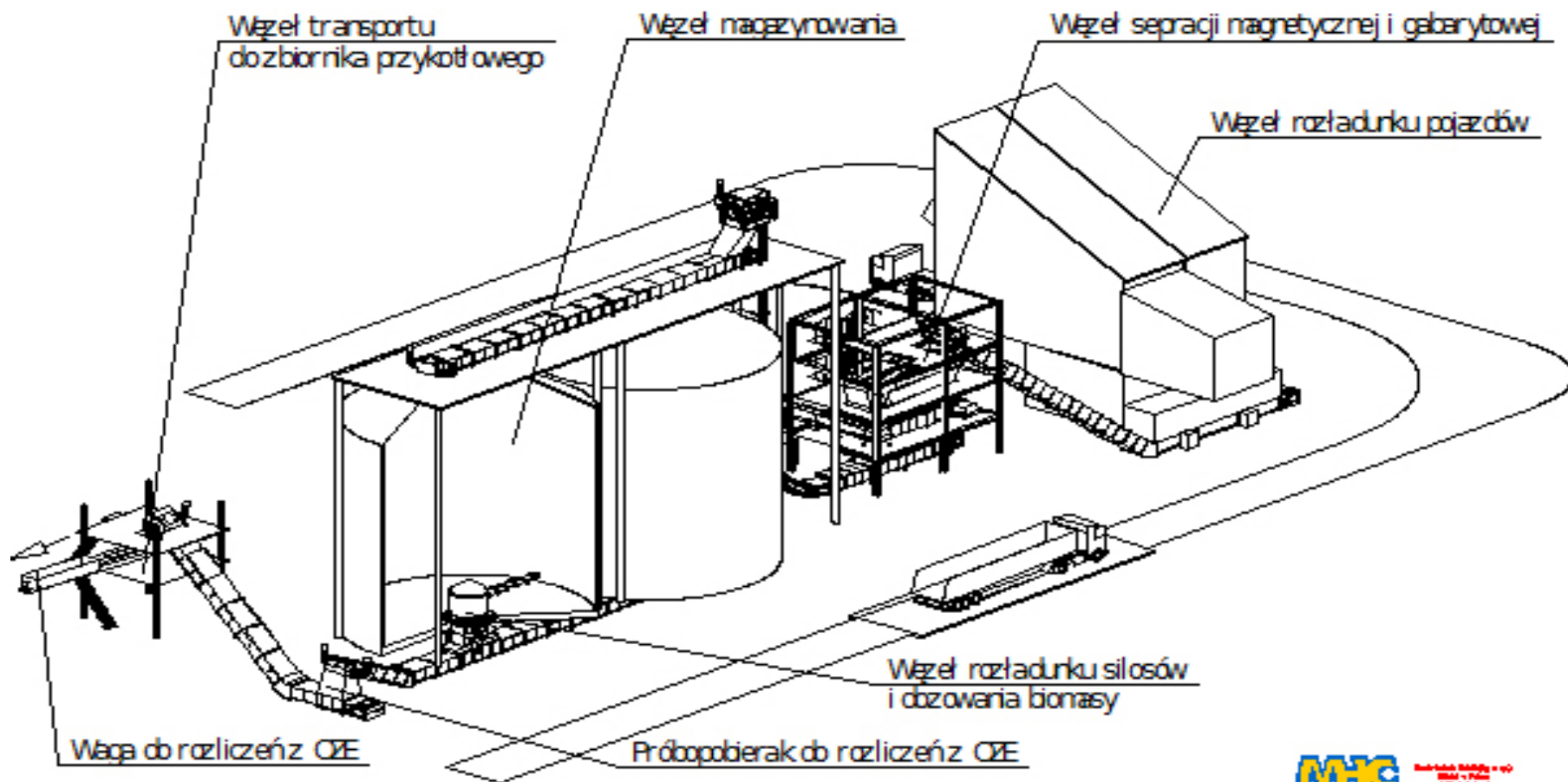
wady: brak, zasadniczo wyższy poziom bezpieczeństwa instalacji

możliwe rozwiązania techniczne (zależnie od przyjętych rozwiązań): tłumienie (butle HRD), zawory dozujące, klapy zwrotne, ...

Wniosek: zagadnienia te należy przeanalizować i uwzględnić konieczne rozwiązania już na etapie tworzenia koncepcji instalacji procesowej !!!

Transport i załadunki biomasy do silosów

Przykład stosunkowo prostej instalacji przyjęcia, magazynowania i transportu biomasy. Zwraca uwagę zwarta zabudowa instalacji. Ma to swoje zalety ale i potencjalne konsekwencje zasygnalizowane wcześniej.

Obszary zagrożenia wybuchem: budynek przyjęcia biomasy z samochodów (zapylenie), transport zgrzeblowy (kubelkowy), przesypy, separacja, mielenie i segregacja, magazynowanie,

II. Tłumienie wybuchu

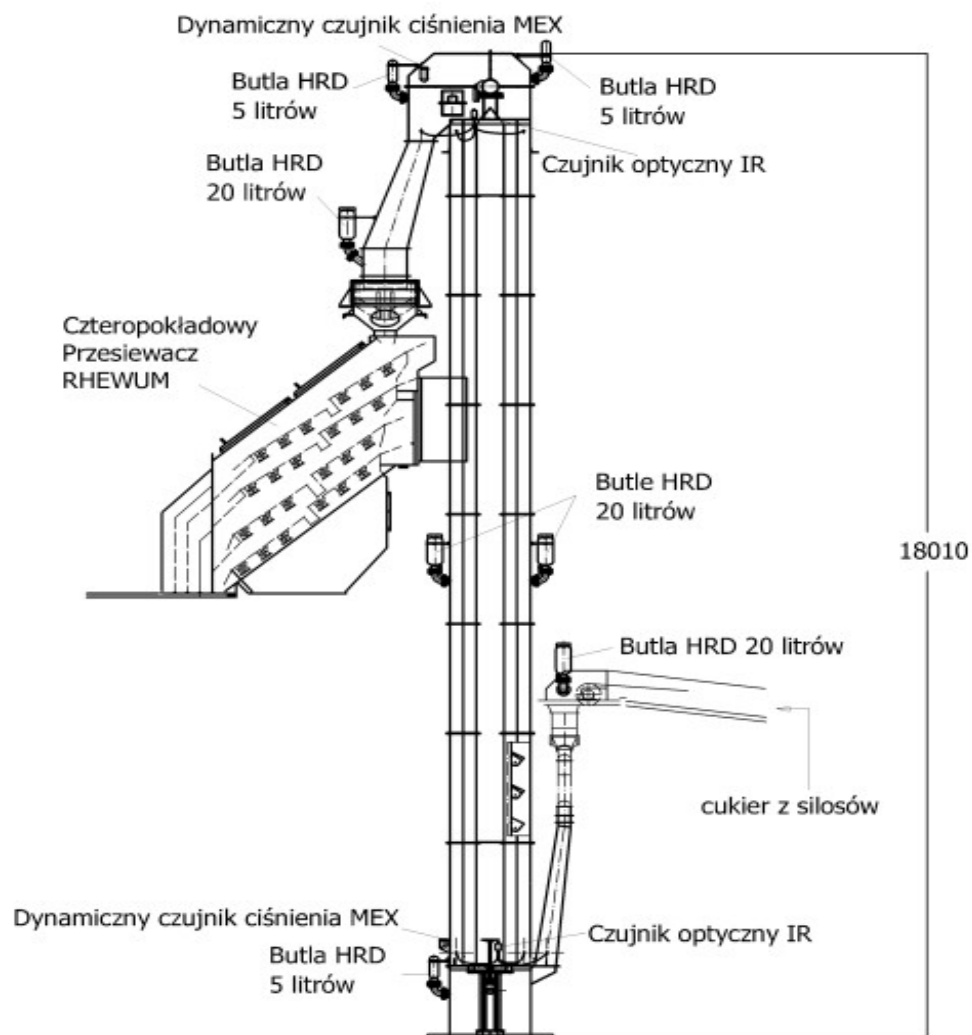
Zalety:

- zastosowanie dla pyłów, cieczy, gazów, mgieł i mieszanin hybrydowych
- zastosowanie dla substancji trujących i toksycznych
- możliwość współpracy z systemami odciążania wybuchu (przy spełnieniu pewnych warunków)
- maksymalna dopuszczalna wartość stałej K do 500 bar m/sek (pyły)
- możliwość pracy w warunkach podciśnienia i nadciśnienia roboczego
- typowa wartość zredukowanego ciśnienia wybuchu: 0,3 bar g
- chroniona objętość: zasadniczo poniżej 1000 m³
- czas efektywnego działania < 0,1 sek

Efekty uboczne tłumienia wybuchu: zasadniczo, pomijając aspekty kosztowe, brak.

Przykłady prawidłowo zabezpieczonych aparatów i instalacji procesowych:

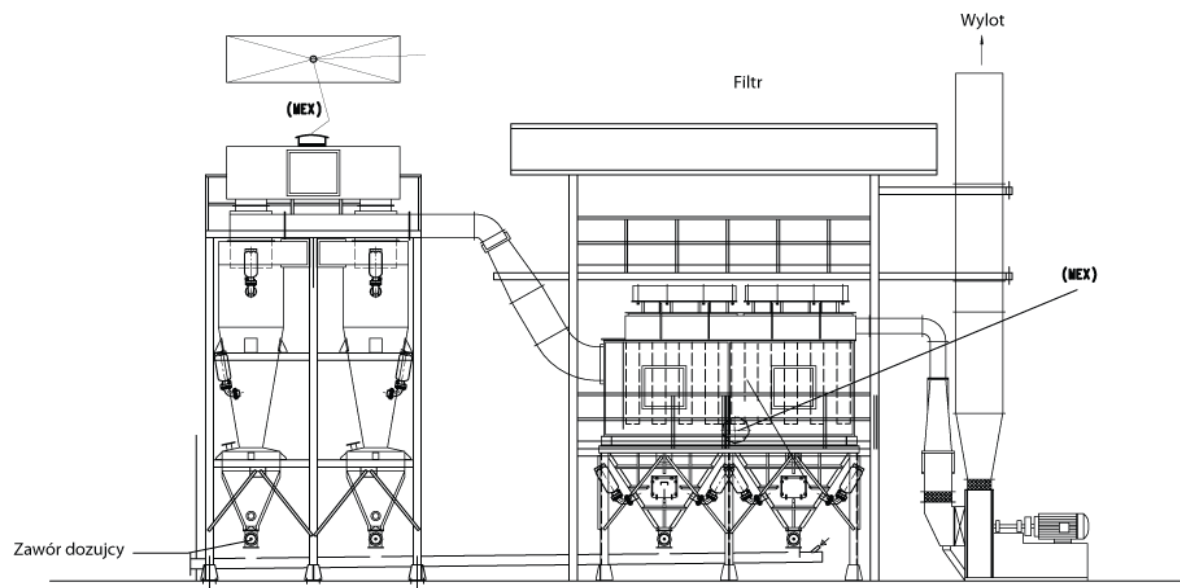

Stacja segregacji zasilana podajnikiem kubelkowym zabezpieczona przy pomocy systemu tłumienia (butle HRD)

Bateria silosów z zainstalowanym systemem tłumienia wybuchu. Butle HRD z proszkiem tłumiącym są zabudowane na wysokości silosów

Objętość podwójnego filtra: 27 m³

OKA Filtra: 0,4 bar g

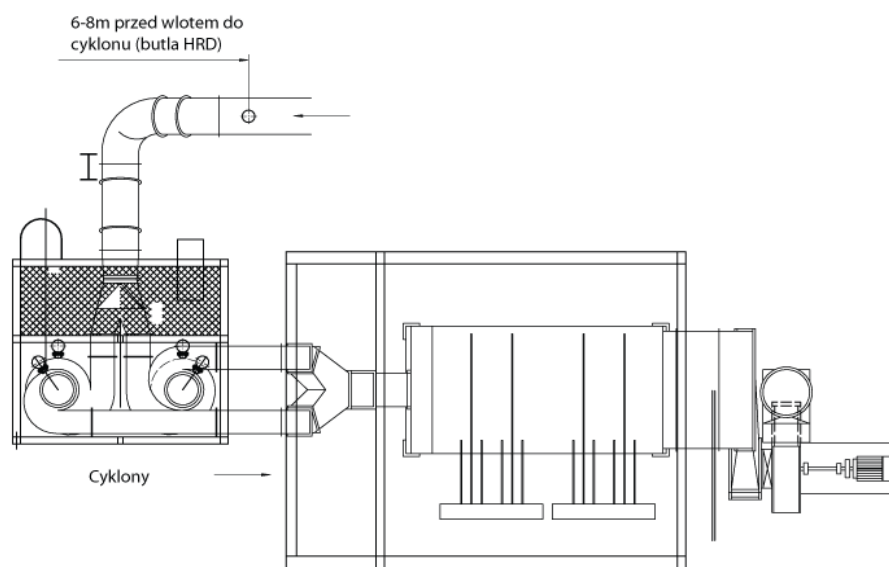
Objętość podwójnego cyklonu: 6,5 m³

OKA Cyklonu: 0,4 bar g

Stała Kst węgla: 200 bar m/s
(założone)

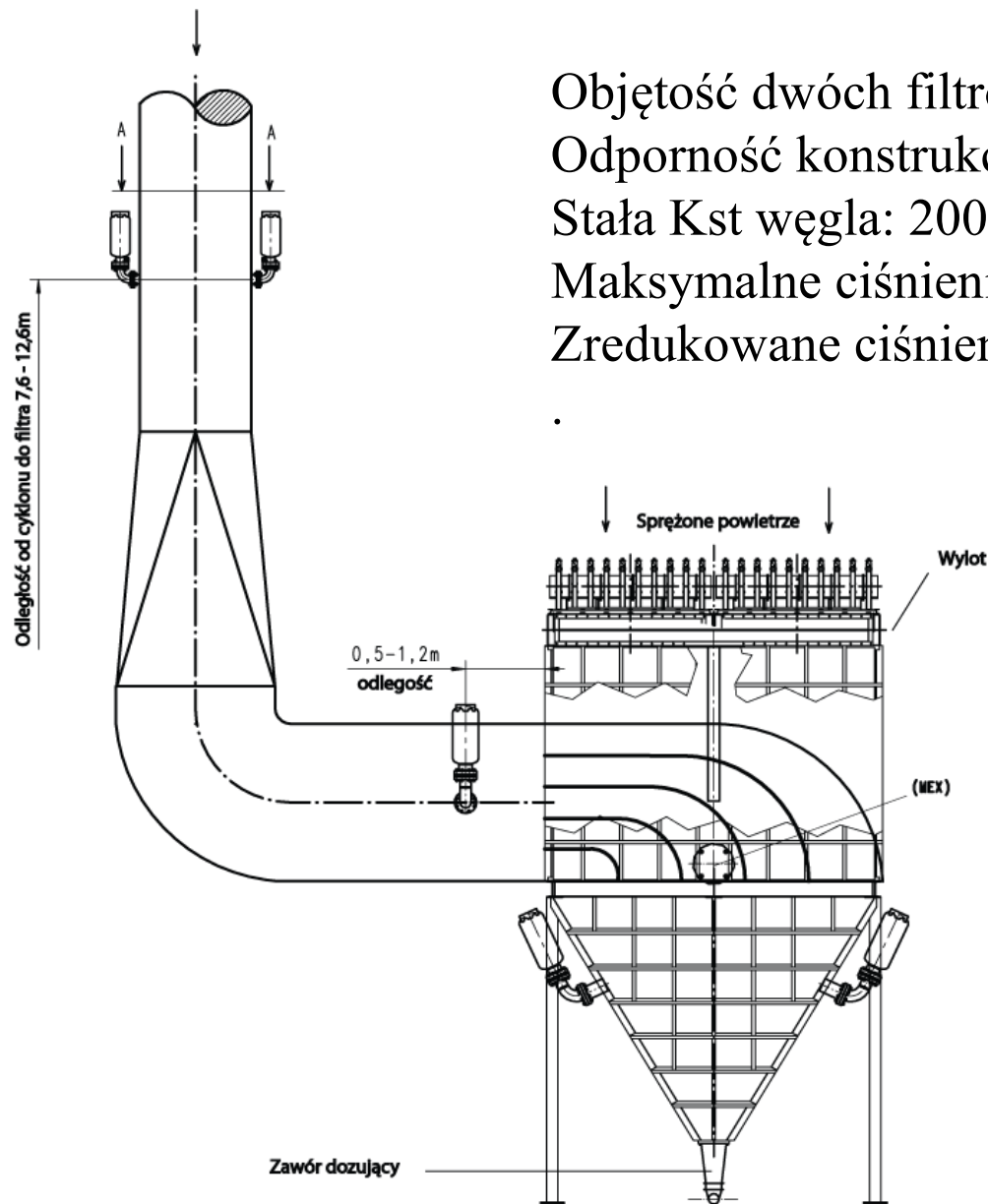
P_{max}: 10 bar

P_{red}: < 0,4 bar g.

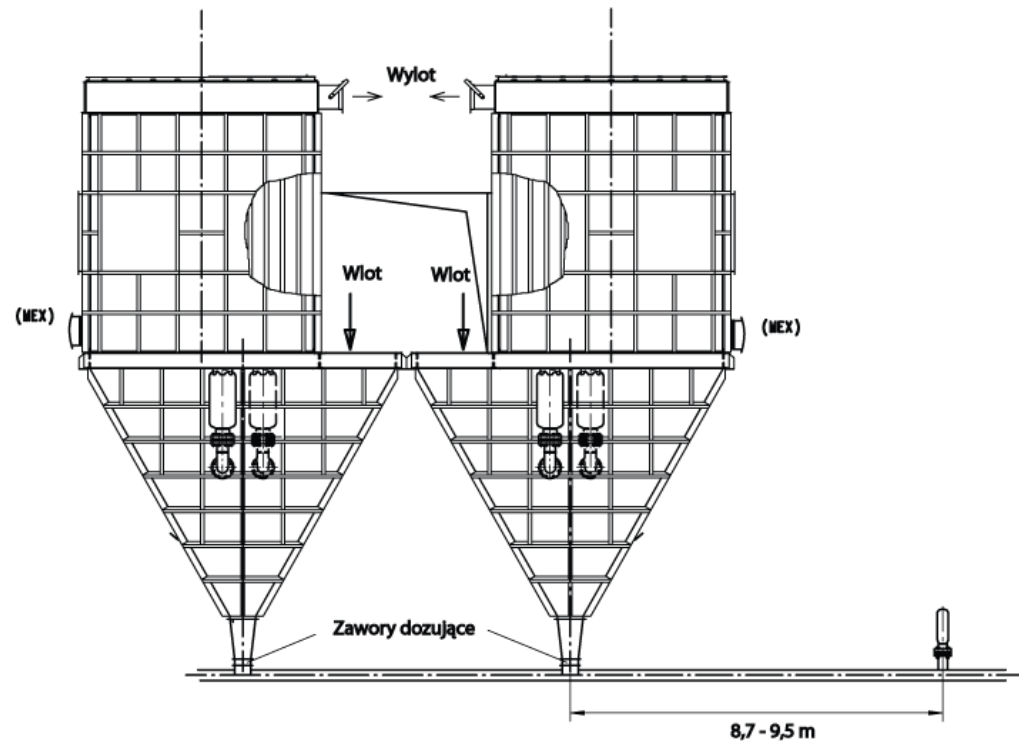
Stacja cyklonów i filtra na segregacji węgla

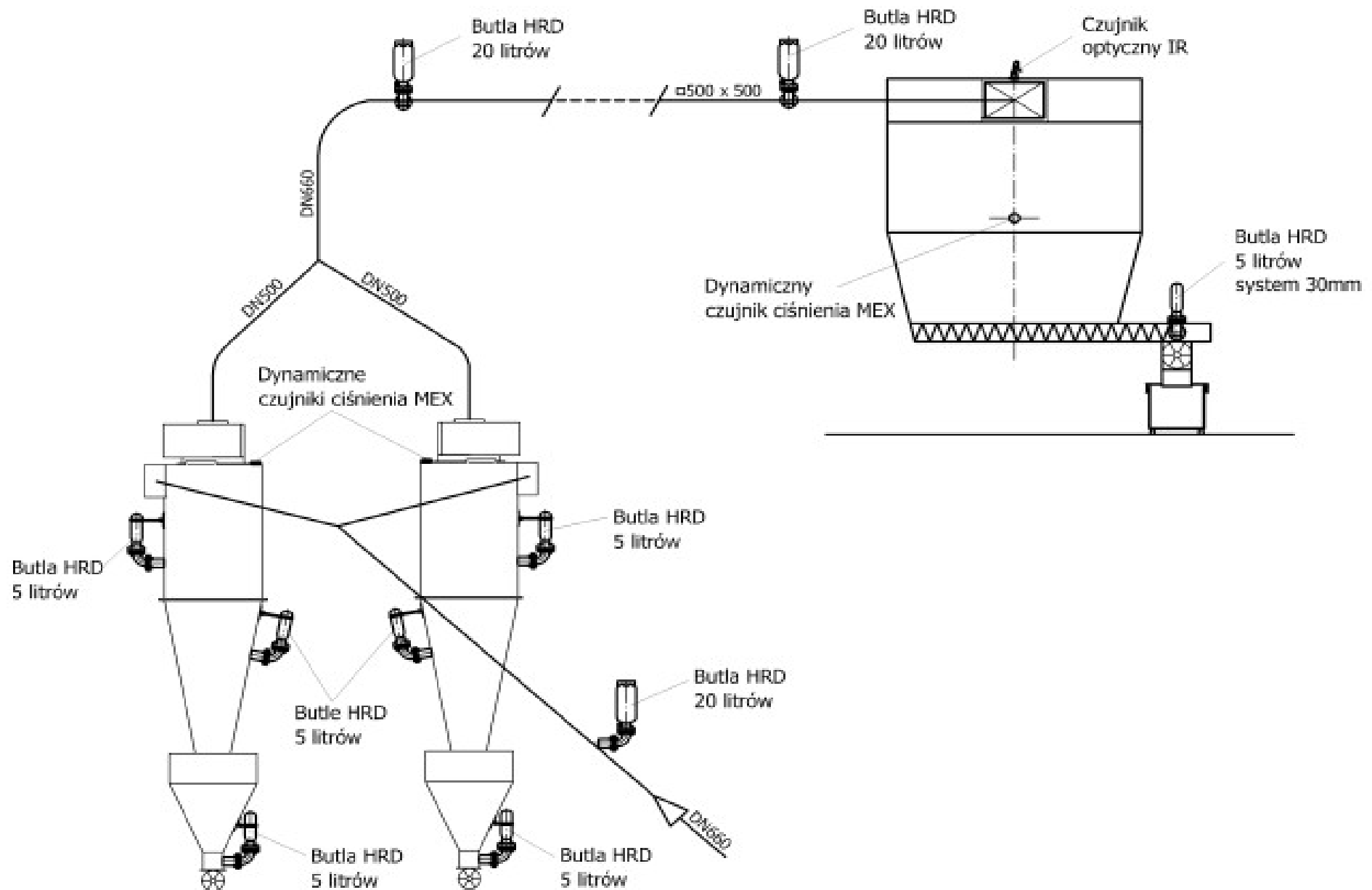
OKA – odporność
konstrukcyjna aparatu

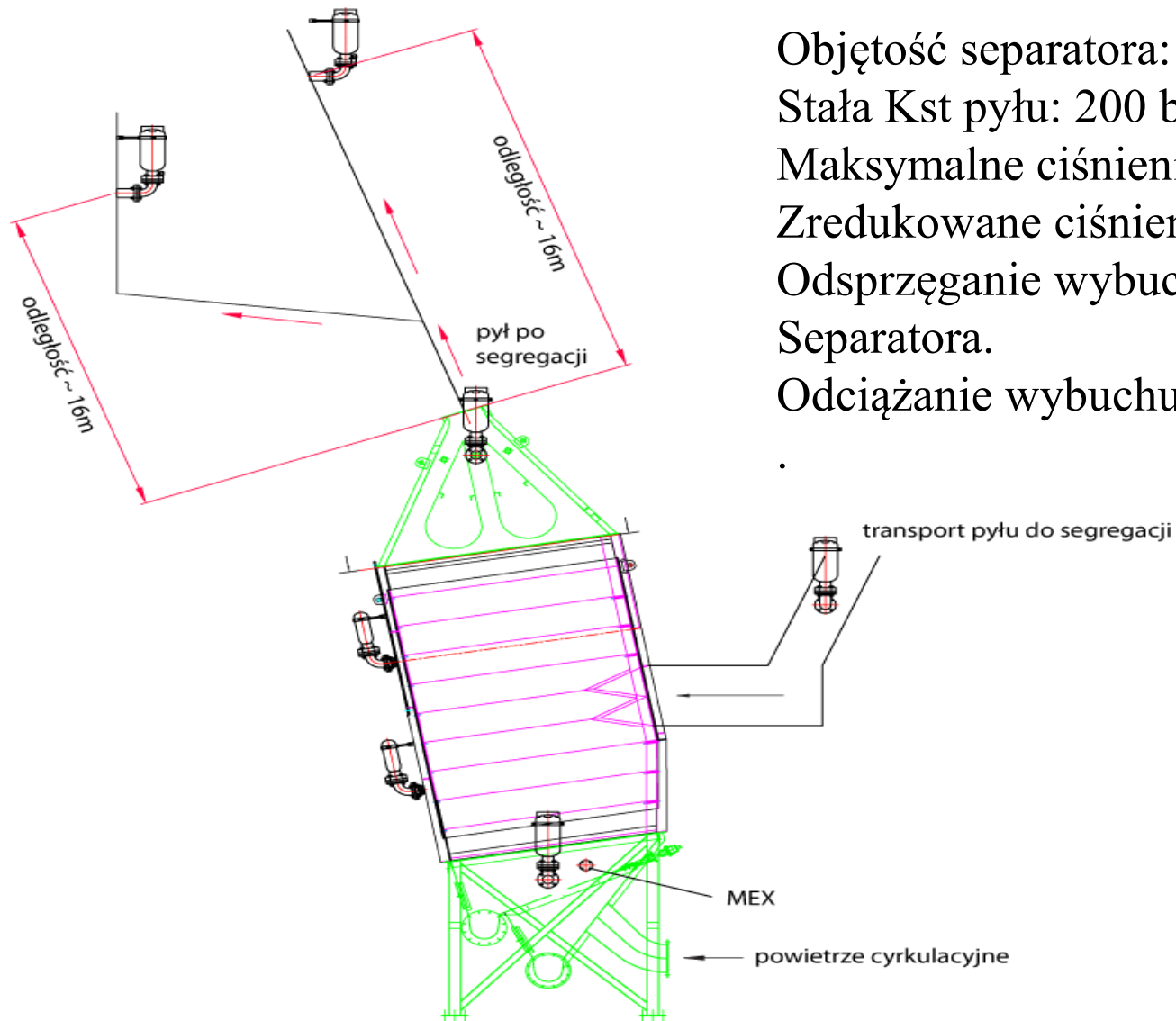

Filtr na zasobnikach węgla

Objętość dwóch filtrów: 90 m³
 Odporność konstrukcyjna filtra: 0,45 bar g
 Stała Kst węgla: 200 bar m/s (założone)
 Maksymalne ciśnienie wybuchu: 9 bar
 Zredukowane ciśnienie wybuchu: < 0,45 bar g

Objętość separatora: 33 m³

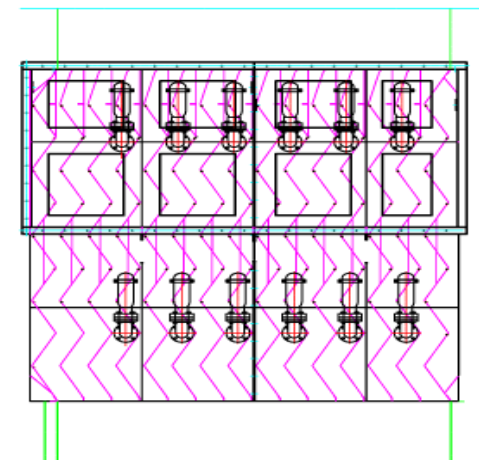
Stała Kst pyłu: 200 bar m/s (założone)

Maksymalne ciśnienie wybuchu: 9 bar

Zredukowane ciśnienie wybuchu: < 0,20 bar g

Odsprężanie wybuchu na wlocie i wylocie z Separatora.

Odciążanie wybuchu w separatorze

Separator powietrza na pył drzewny

III. Odsprężanie wybuchu na rurociągach i instalacjach procesowych

Konsekwencje braku
odsprężania wybuchu
na rurociągu.

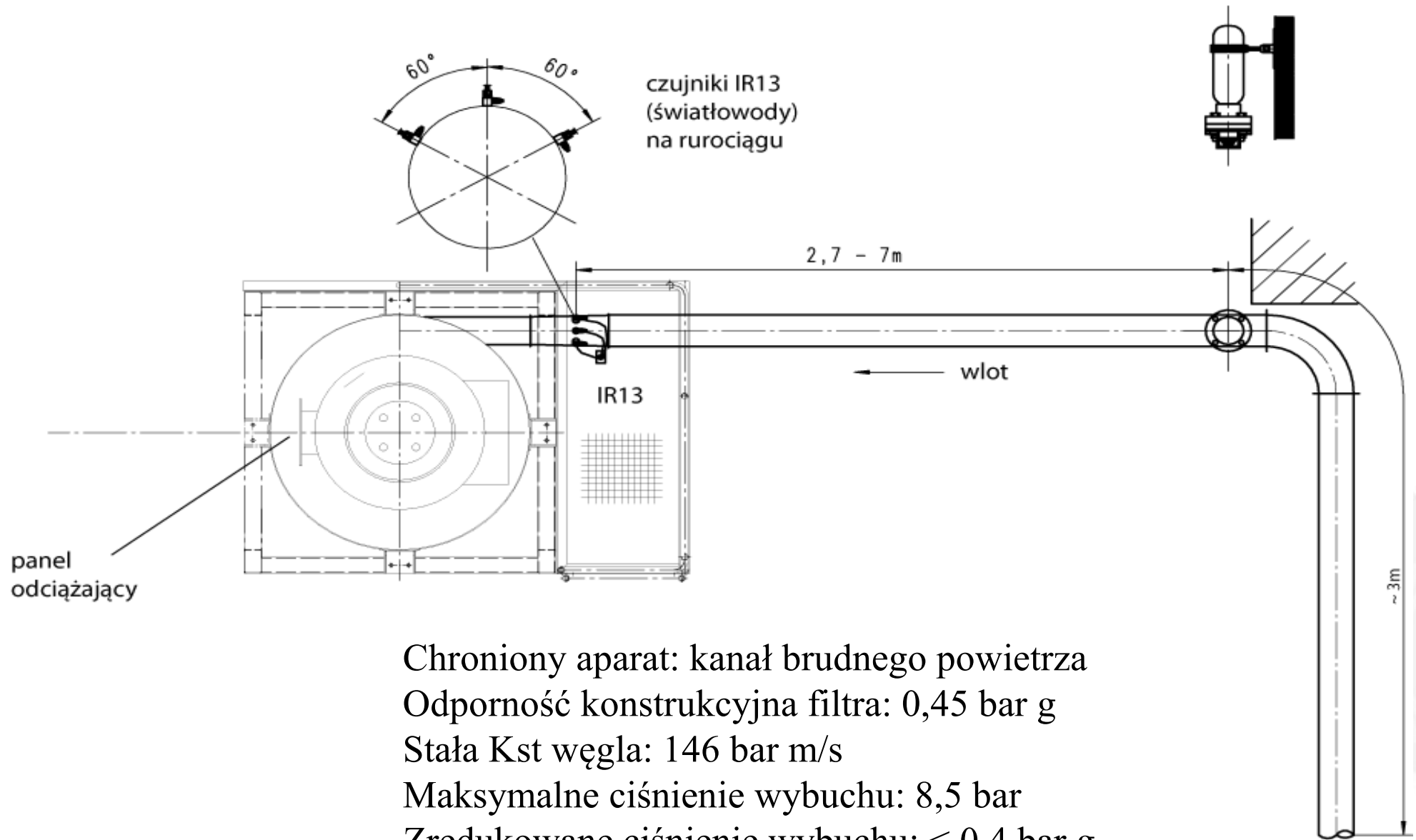
Zawór Ventex jako odsprężanie wybuchu na rurociągu

Odsprężanie wybuchu przy pomocy tłumienia (butle HRD)

Odsprężanie wybuchu przy pomocy zaworu dozującego

Chroniony aparat: kanał brudnego powietrza
 Odporność konstrukcyjna filtra: 0,45 bar g
 Stała Kst węgla: 146 bar m/s
 Maksymalne ciśnienie wybuchu: 8,5 bar
 Zredukowane ciśnienie wybuchu: < 0,4 bar g

System odkurzania/odpylania pyłów koksu w koksowni

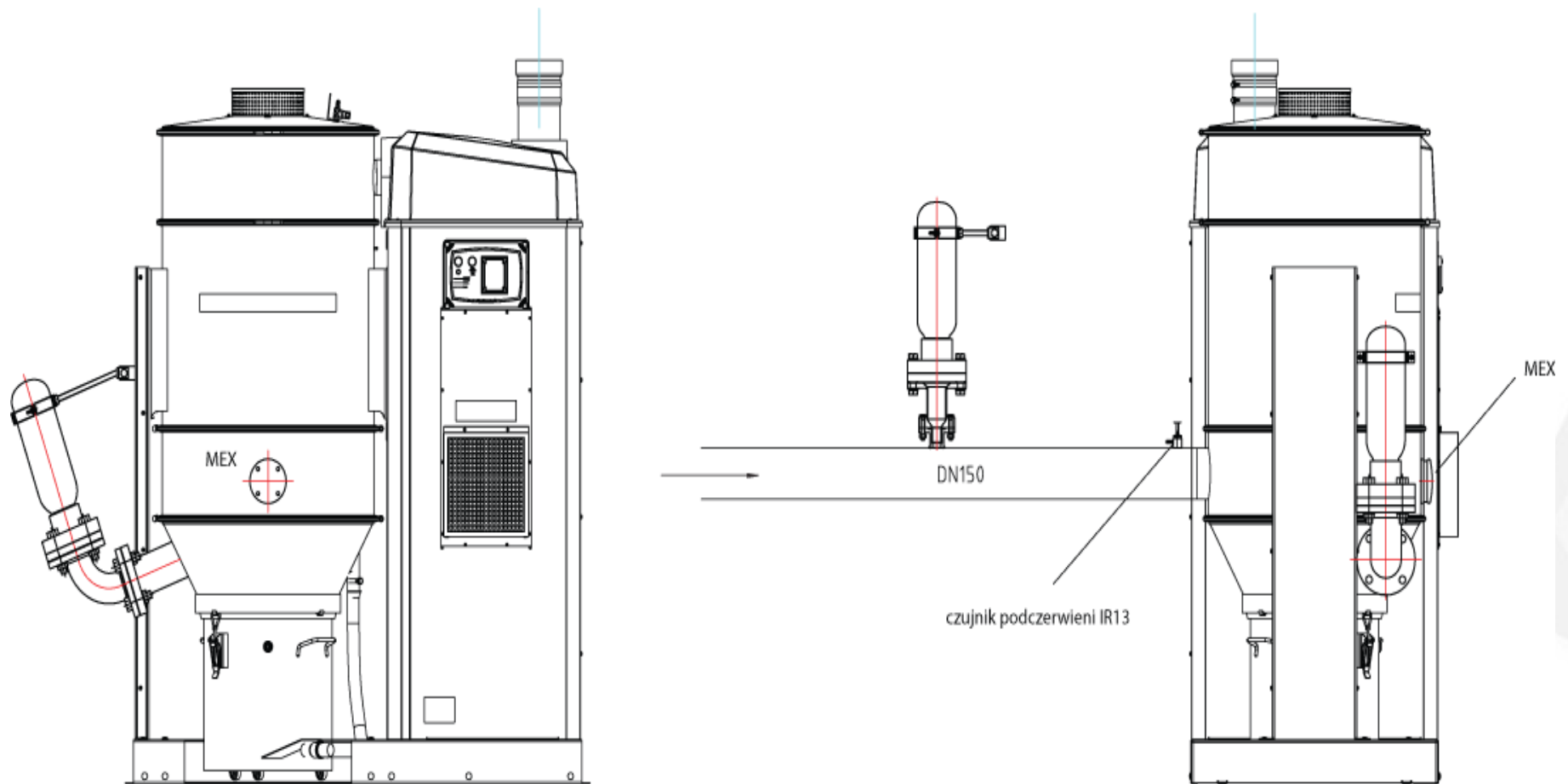
Chroniony aparat: filtr i kanał brudnego powietrza

Odporność konstrukcyjna filtra: 0,4 bar g

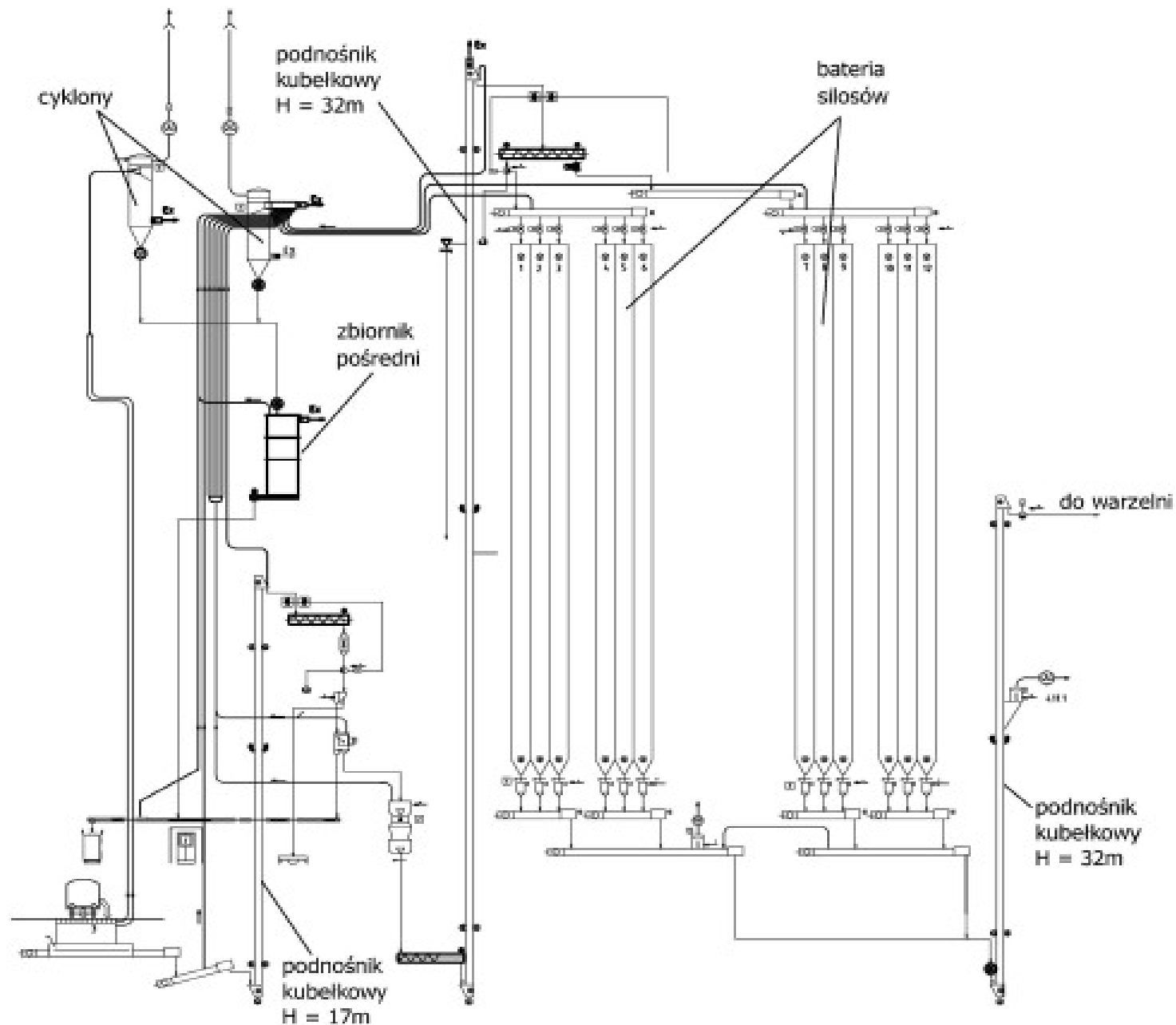
Stała K_{st} węgla: 160 bar m/s (założone)

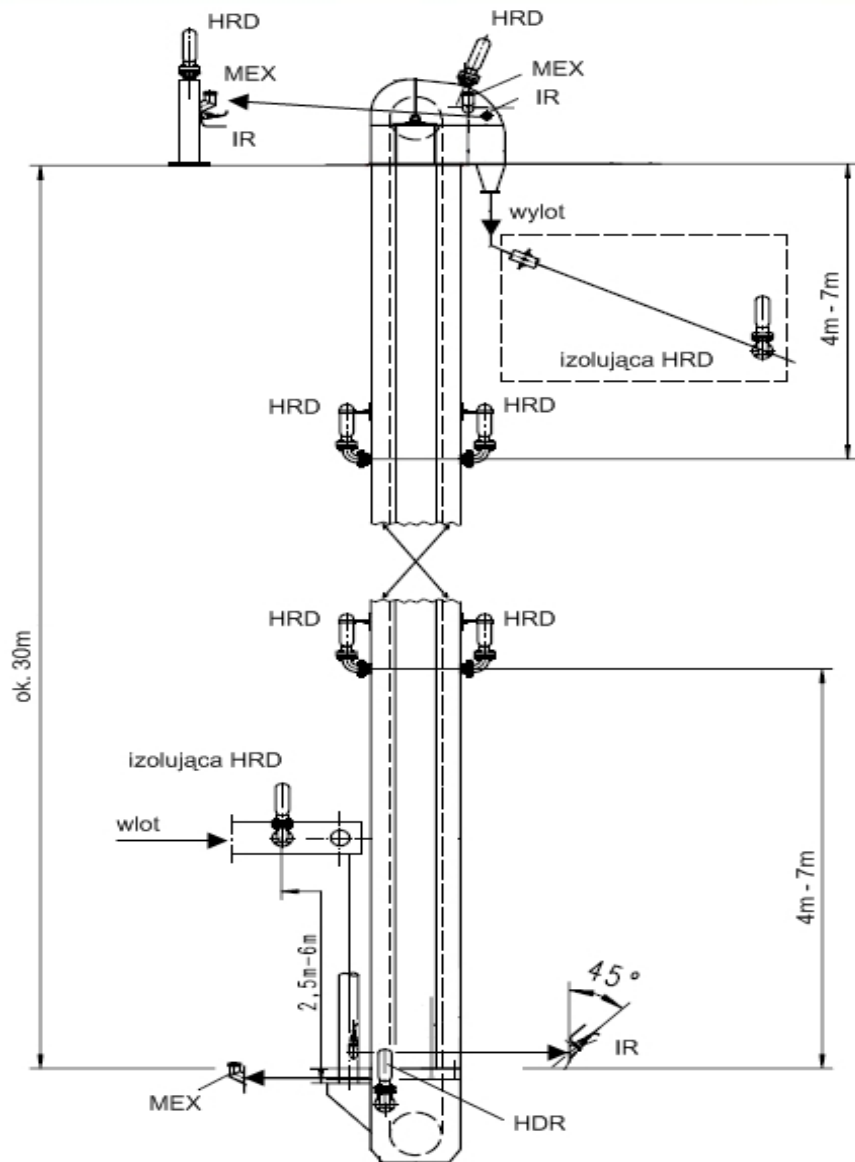
Maksymalne ciśnienie wybuchu: 9 bar

Zredukowane ciśnienie wybuchu: < 0,45 bar g

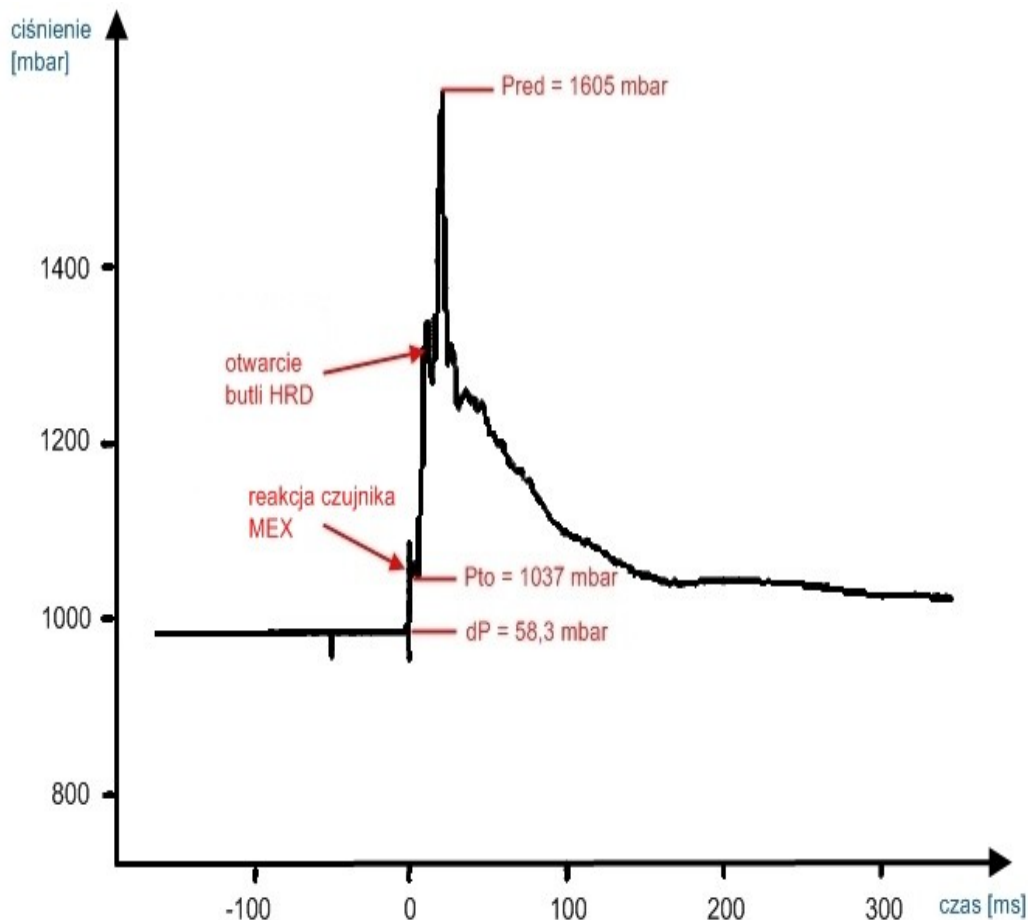

Zabezpieczenie filtra na pył drzewny

Podajniki kuleczkowe stwarzają poważne zagrożenie wybuchem, także przeniesienia wybuchu na resztę instalacji procesowej !

Przykład zarejestrowanego wybuchu i zadziałania systemu tłumienia wybuchu na podajniku kuleczkowym (dynamiczny czujnik ciśnienia) w browarze.

Myślenie o bezpieczeństwie to określanie ryzyka i czynności prowadzących do jego zmniejszenia.

Dziękujemy za uwagę.

Tessa Wolff i Synowie sp.j.
www.tessa.eu

Atex Wolff i Synowie sp.j.
www.atex137.pl

Na koniec należy podkreślić wagę działań organizacyjnych, które zwiększają zarówno skuteczność Wstępnej Ochrony przed Wybuchem jak i Konstruktywnych Technik Zabezpieczenia przed Skutkami Wybuchu.

Działania organizacyjne są wprowadzone w ramach systemu zarządzania bezpieczeństwem w zakładzie i powinny być także zdefiniowane w Dokumencie Zabezpieczenia Stanowiska Pracy przed wybuchem (Rozporządzeniem Ministra GpiPS, Dz.U. Nr 107 i 121, poz. 2), który jest dokumentem obowiązującym w świetle prawa europejskiego i polskiego

Należy także podkreślić wagę typowych przyczyn awarii: korozja materiałów, zmęczenie materiałowe, naprężenia termiczne, przypadkowe uszkodzenia, zbyt duże zapylenie na obiektach. Ponadto należy brać pod uwagę:

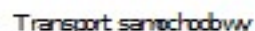
- Możliwe błędy projektowe

- Możliwe błędy konstrukcyjne

- Możliwe błędy w doborze materiałów (korozja, zmęczenie materiału), ...

Nie można również nie brać pod uwagę jakości prowadzonych przeglądów i okresowej konserwacji.

Myślenie o bezpieczeństwie to określanie ryzyka i czynności prowadzących do jego zmniejszenia.

Separator magnetyczny

Przenośnik zgrzewowy
SKF 2/ 3 - 38,2m

Przenośnik grzewczy
TKF 2/4 - 37,1m

Przenośnik zgrzewkowy
TKF 2/ 5 - 28,4m

Przenośnik taśmowy ze wspomaganiem powietrznym
Tubulator 2 BRUKS - 2946m

Zbiorniki napezyczne
Pojemność użytkowa 3 x 1600m³

Przenośnik taśmowy z napędzaniem powietrznym
Tubulator 1 BRUKS - 38,9m

Ślinakowe urządzenie
wewnętrzne - SAS

Przesiewacz vibracyjny SPALBOK

Przenośnik zgrzeblowy
TKF 2/2 - 30.8m

Dwie konory rozładunkowe
z drami ruchowymi (2x178n8)

Przenośnik zgrzeblowy
TKF 2/ 1- 38,5m

Transport kolejowy